

BIBLIOGRAFIA

MARIA EALO DE SÁ.: *Hallazgos prerrománicos en Cantabria. San Fructuoso de Lamiña.*

Boletín del Museo e Instituto "Camón Aznar". Obra Social de la Caja de Ahorros de Zaragoza, Aragón y Rioja XVII-1984, pàgs. 119-125.

L'església de San Fructuoso de Lamiña apareix documentada l'any 978 com a fundació de Covarrubias. L'estat en què es troba actualment, segons l'autora d'aquest article, és veritablement ruïnós. Sembla que aquesta edificació ja existia en època visigòtica, de la qual només resten dues columnes amb canyes entorcillades i uns petits capitells amb derivacions de fulles d'acant estriades.

Com a novetat, i subratllats com a únics a Espanya per María Ealo de Sá, dóna a conèixer dues tombes o, més ben dit, sarcòfags de pedra granítica d'època pre-romànica.

El primer, possiblement de mitjan s. IX, de tipus antropomòrfic, porta dos pisos amb decoracions en talla a bisell i baix relleu. El programa ornamental sembla que es repeteix a Santa María de Lebeña i a San Román Moroso, ambdues del s. IX i a Lombera.

El segon sarcòfag, —de final del s. X—, té forma diferent; segueix la forma fenícia però descansa sobre una llosa en la base de tipus asturià. Els motius ornamentals són també pre-romànics.

Sembla que existí un tercer sarcòfag que els veïns recolliren per utilitzar-lo com a aabeurador per al bestiar.

L'article, no gaire extens, però concís en el contingut, és interessant per l'aportació que fa dins del món pre-romànic.

GRABAR, A.: *L'Iconoclasme Byzantine. Le dossier archéologique.* 2ª revue aug. París 1984. 398 pàgs. rúst.

KRAUTHEIMER, R.: *Arquitectura Paleocristiana i bizantina.* Trad. Consuelo Luca de Tena. Madrid, 1984. 620 pàgs., amb il.lustr. i fotg., rúst.

DUBY, G.: I — *Adolescence de la Chrétienté occidentale, 980-1140.* II — *L'Europe des Cathédrales 1140-1280.* III — *Fondements d'un nouvel humanisme, 1280-1440.* Genève 1984. 3 vols. 214 + 222 + 220 pàgs., rúst. en una carpeta.

YARZA LUACES, J.: *El Pórtico de la Gloria.* Madrid, 1984. 52 pàgs., + làms., rúst.;

ERLANDE-BRANDENBURG, A.: *L'Art Gothique.* Avant-propos de Lucien Mazenod. París, 1983, tela, 628 pàgs., làms.

ESTELLA MARCOS, M.: *La escultura del marfil en España. Románica y Gótica.* Madrid, 1984, rúst. 286 pàgs. amb il.lustr.

CHAMPEAUX, G. de; STERCKX, Dom S.: *Introducción a los símbolos* (Vol. 7 de la serie EUROPA ROMANICA). (Fotografía de Zodiaque. Traducción Abundio Rodríguez). Madrid, 1984, tela 560 pàgs.

CARBONELL I ESTELLER, Eduart.: *La pintura mural romànica*. Barcelona, 1984, 126 pàgs.

La pintura mural romànica d'Eduard Carbonell i Esteller és un petit manual en el qual podem estudiar les principals característiques de la pintura d'aquesta modalitat, tant a nivell tècnic com estilístic i iconogràfic.

L'obra s'inicia amb una Introducció, en la qual es fa referència a: Història i Descobriment. Conservació, Llocs. Museus, i el caràcter de la pintura catalana respecte a la pintura romànica europea.

A continuació, dedica el capítol I, a la pintura medieval a Catalunya. Analitza l'evolució de les Arts Plàstiques i en especial la pintura, l'estil medieval, i l'estil romànic amb la seva delimitació cronològica i estilística.

Dins d'aquesta mateixa part, explica breument la tècnica de la pintura mural, i fa l'anàlisi formal dels elements espai medieval-superfície-línia-color. Tot seguit, introdueix l'esquema general de la decoració pictòrica a les esglésies romàniques, i passa immediatament a l'anàlisi iconogràfica de l'Antic i del Nou Testament.

L'objectiu del capítol II és l'ornamentació. Hi fa la lectura estètica, estudia el simbolisme i la funció de la pintura romànica.

En la tercera part, després d'una introducció històrica, ens parla de les influències d'Itàlia i de França, i analitza la problemàtica dels tallers. Acaba aquest apartat amb una visió de la pintura mural romànica catalana i amb una descripció dels principals conjunts.

En acabar, en el capítol de bibliografia, recull en apartats diferents un seguit d'obres bàsiques, molt acuradament escollides.

El llibre és molt ben estructurat, amb claredat d'expressió i rigor metodològic. La seva lectura és fàcil i és obligada per a tot aquell qui desitgi iniciar-se en el coneixement de la pintura romànica catalana.

M. Teresa Matas i Blanxart